

Dopisi morajo biti franklani, podpisani in opremljeni s stampiljko dotične organizacije.

Časopis prejema le člani strok. organizacij, ki so priključene Strok. komisiji za Slovenijo, in sicer brezplačno.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

— Izhaja 15. v mesecu. —

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, pošt. predal 290

Čekovni račun št. 13.562

Telefon Interurban št. 3478

Rokopisi se ne vračajo.

1918 — 1938

Letos poteka dvajseto leto od zaključka svetovne vojne in nastanka nasledstvenih držav po propadi Avstro-Ogrski. Kakor druge nasledstvene države, se je rodila tudi Jugoslavija iz krvi in gorja svetovne vojne in po večstoletnem trpljenju in žrtvah najboljših sinov, ki so jih rodile srbske, hrvaške in slovenske matere.

Človeka zmrzi, če se spomni prejšnjih časov, ko nismo živeli lastnega življenja in ko je moral vsak, če se je hotel prikopati do količkaj doštostnega kruha, skrivati svoj pravi obraz.

Izmed vseh jugoslovanskih plemen smo preživljali Slovenci še najtršo usodo. Srbi in Hrvatje so po izgubi svoje državne samostojnosti obdržali vsaj spomin in tradicijo na svojo slavno preteklost. Ostala jim je vera, da so sposobni sami sebe vladati in da so bile le višje sile krive, da je njih samostojna vladavina propadla. Povrh pa njihovi tlačitelji! Turki in Ogrji še davno niso predstavljali niti tako velike številčne premoči, niti gospodarske in še manj kulturne.

Slovenci smo pa na lastno samovlado — v kolikor se je naše samostojno življenje pred 700 leti v samovladni sploh odražalo — že davno pozabili. Naši mejaši, Nemci in Italijani so pa, tako po številu in gospodarski sili napram nam v razmerju slona proti psičku.

Bili smo narod zapisan poginu. Kaj je pomenil naš odpor proti ogromni gospodarsko organizatorični sili mogočnega nemštva. Maribor, Celovec sta bila že zgubljena. Kmetiška okolica obeh mest se je vzdrževala le še na kmetiški konzervativnosti. Vse kar je imelo opravka z mestnim življenjem se je na še utopilo v nemškem morju.

Pa kaj Celovec in Maribor, že v Celju in na Jesenicah nisi našel kruha, če nisi znal vsaj »zwifeltajč«. Pa v sami Ljubljani, kulturnemu centru Slovencev, si slišal, kako so poštni slugi, v »službenem« jeziku referirali nemškemu uradnikom službene vesti, dočim so železničarji kar sredi mesta »feršibali« in poganjali vagoni, glasno kličoč: na »cvajte«, na »drite«.

Na najslabše pri tem je zadel tisti naš ljudski prirastek, ki ni mogel dobiti eksistence in življenja na kmetih, temveč je iskal zaposlenja v mestih in industrijskih centrih. Že prodajanje delovne sile je za mističnega človeka nečastno in ponižujoče. Delo, ki je vir vsega blagostanja in kulture bi moralo biti merilo za vse vrednote, toda kapitalizem ga je spremenil v tržno blago najnižje vrednosti.

Toda naš človek ni bil prisiljen prodati le svojo delovno silo, zafajti je moral še to, kar poplemeni tuje ljudi; svojo materino govorico, svoje narodne pesmi in običaje.

Angleži, Francozi in Rusi pod carjem so tudi okupirali dosti tujih teritorijev. Toda ena razlika je bila vedno med njihovo in nemško okupacijo. Okupiranci niso spremenili v topo žival. Angleži se principijelno niso nikjer dotaknili narodne govorice in običajev. Francozi, ki so pred 120 leti le za kratko dobo zasedli kos sedanje Slovenije z Ljubljano, niso nikogar sili naj postane Francoz, nasprotno, v pičlih dveh letih so ustanovili množico narodnih ustanov, med temi celo temelj slovenske univerze, ki je takoj po njihovem umiku zopet zatonila, vse do propada nemške oblasti.

Knuta ruske fevdalne gospode je bila trda, toda nič trša za pripadnike neruskih narodnosti, kakor za samo rusko ljudstvo.

Primerjajte pri tem obnašanje oholega nemškega industrijca ali trgovca, ki je po sto protekcijah državne oblasti ustanovil sredi slovenskih naselij svojo tovarno ali prodajalno in užival plodove te zemlje in tega ljudstva. Pa se ni zadovoljil samo z materialnim bogastvom, ne, hotel je tudi ponižanje tistih, iz katerih je iztisnil vso svojo bogatijo.

Zanje je imel le en naziv: »Windische Hunde«, vzdrževal je tropo »buršakov« za »hajlanje« in ponižavanje domačega prebivalstva. Ne samo v Mariboru in Celovcu, v samem Celju, sredi narodno zavedne Savinjske doline so te vrgli na ulico, če si zahteval v kavarni kavo, mesto »Kafe«.

Slovensko delavstvo ni bilo in ne bo nikoli nacionalno-šovinistično. Vedno je pripravljeno spoštovati

svetlinje drugih narodov in občudovati izsledke tujih kultur. Toda ono je radostno pozdravilo narodno vstajenje lastnega naroda in je pripravljeno njegovo državno samostojnost braniti z železom.

Mnogo je še idealov, ki jih delavstvo tudi v lastni narodni državi še ni doseglo. V zadnjem uvodniku Delavca: »Državlanska enakopravnost« smo nakazali v glavnih črtah, delavske želje in zahteve. Za doseg svojih idealov bo delavstvo storilo vse, da jih doseže.

Toda nihče naj se ne vara, da se delavstvo pomena samostojnosti in neodvisnosti države ne zaveda. Ono se je temeljito zaveda, ne čuti le potrebe, da bi kovalo iz te zavednosti političen kapital, zato tudi ni potrebno, da bi ta svoj občutek vedno podudarjalo.

Ob priliki dvajsetletnice obstoja države je pa primerna prilika, da svojo voljo javno izpove in se bo zato udeležilo vseh manifestacij, v kolikor bodo imele vsenarodni značaj!

Jugoslavija; da!
Suženjstva nikdar več! Obrov

Zakaj morajo biti tudi delovne žene organizirane?

Ko se je neki mladi delavki, ki je zaposlena v tovarni, stavilo gorenje vprašanje, je hitro in brez oklevanja odgovorila: »Ker jaz vendar ne vem, če bom dobila takega moža, ki me bo lahko prehranil!« S tem odgovorom pa ta mlada delavka seveda ni dala nikake izčrpane izjave, zakaj mora biti strokovno organizirana.

Ostanimo najprej pri neporočeni ženi, ki mora delati v tovarni ali pisarni, da si zagotovi svoj življenjski obstoj. Mnoge smatrajo službo le za prehodni čas, ker upajo na zakonsko srečo, ki jih bo osvobodila od najemnega dela. Sanjajo, kako bodo vodile gospodinjstvo in če tudi bo to skromno, vendar pa mikavno. V mislih so zaposlene s takozvanim »ljubkim« domom, v katerem se bo bodoča rodbinica prav dobro počutila. Tak sen pa je običajno kaj kmalu končan.

Življenje delovnih plasti teče največkrat drugače, kakor je bilo prvotno zamišljeno in nima z romantiko nič skupnega. Življenje tistih, ki ne posedujejo nič drugega kakor zdravje, bistrske glave in pridne roke, je delo, mnogokrat trdo delo, pri katerem pa se morajo šteti za srečne, če si morejo svojo »posest« obdržati. In vendar se lahko uresniči »veliko« upanje mladih delavk; to je odvisno od njih samih. Je pot, ki vodi k temu željenemu cilju. Ta pot se imenuje: sleherna delavka in delavec v strokovno organizacijo.

Delavkam naj se prav za prav reče čisto enostavno: »Postanite članice vaše strokovne organizacije, s čimer si boste postavile temeljni kamen vaši življenjski sreči!« Le kratek pomislek zadostuje vsaki delavki in biti ji mora jasno, zakaj se bo potom združenja v svoji strokovni organizaciji gospodarsko dvignila, da bo imela več veselja na življenju in da se ji bodo izpolnile želje, katerim bi se sicer morala odreči.

Najslabše plačano delo je delo delavk, ki se plačuje vedno nižje od moškega dela in če tudi ima podjetnik enako ali celo večjo korist od njih. Od tod izvira tudi nagon, po-

mora čakati doma, dokler pride »nekdo«, ki jo bo poročil. Taki ljudje popolnoma pozabljajo, da obstajajo tudi ženski poklici, katerih moški sploh ne morejo opravljati.

Razvoj industrije — naj govorim samo o tej — je v mnogih obrtih (tekstilni, oblačilni, živilski, metalni) ustvaril z izpopolnitvijo tehnike tipična nova delovna opravila za delavke, ki ustrezajo posebnemu ženskinemu svojstvu. Noben delavec jih pri tem delu ne more nadomestiti.

Znana so tudi dela v trgovskem poklicu, za katera je ženska kot ustvarjena. Taki značilni ženski poklici zahtevajo zaščite delavk in namješčen potom strokovne organizacije pri zaslužkih, delovnih pogojih in delovnih načinih. Brez zaščite strokovne organizacije se delavke tudi v teh poklicih izkorišča; vsiljuje se jim tako delo in garanje, ali tak tempo, ki prekorači njih telesno moč.

Strokovna organizacija pa ne čuva le boljše zaslužke delavk; njen delokrog je širši: delovni čas, nadure, higiena v obratih, zaščita pred nezgodami, postopanje predpostavljenih, zaščita ženske časti; vse to se pazljivo obravnava v organizaciji, kar zahteva mnogokrat, da morajo poseči vmes tudi organizacijski zapupniki. Poleg tega daje strokovna organizacija svojim članom še denarne podpore ob brezposelnosti, boleznih, stvki, izprtju in v posebnih slučajih.

Zakaj morajo torej delavke pripadati strokovni organizaciji, mislim, da je z gorenjim povedano dovolj. Kjer pa mnoge delavke strokovno niso organizirane, so si torej same krive njihovega slabega gospodarskega položaja, njihove »nesvobode« in krutega postopanje v podjetju z njimi.

Neorganizirana delavka, ti, ki prodajaš svojo delovno moč kapitalizmu, zdrami se, vstopi v svojo razredno strokovno organizacijo in se bojuj v njej skupno z organiziranimi delavkami in delavci za boljši življenjski položaj, za svobodo, bratstvo in enakost!

Pozdravljeni slovenski rudarji iz Francije

V torek, dne 2. avgusta, je prišlo iz Francije okrog 70 naših rudarjev v številni žene na treditenski dopust v domovino. V Ljubljani so jih na kolodvoru sprejeli s. L. Jakomin za Delavsko zbornico, sodr. N. Bricelj za Strokovno komisijo in s. J. Arh za Zvezo rudarjev Jugoslavije. V dvarani Delavske zbornice jim je Strokovna komisija napravila čajanko. Nato so sledili pozdravni govori zgoraj navadenih predstavnikov, za katere sta se v imenu izseljencev zahvalila s. J. Čebul in J. Potrpin. S prvim popoldanskimi vlaki pa so odšli vsak k svojim svojcem.

Njihova zunanost je pokazala, da žive v državi, kjer si delavec poleg kruha lahko privoščiti še kaj drugega. Njihove žuljave roke in pa številni polno nabasani kovčegi pa so dokazali, da si naš rudar v Franciji s svojim zaslužkom lahko poleg preživljanja še marsikaj nabavi, kar si naš v domovini ne more. Poleg tega so še vsi na plačanih dopustih, tako da dejansko ne bodo mnogo materialno utrpeli, razun kar bodo razdali svojcem. To je mogoče le tam, kjer odloča moč organiziranega delavstva, in ne tam kjer te ni.

Zato pozdravljeni, sodrugi in sodružice, v naši sredi in pomagajte v tem kratkem času odpirati oči tistim, ki še ne vidijo.

Nov sistem podpiranja brezposelnih

S 1. julijem t. l. so po novi uredbi o preskrbovanju nezaposlenih delavcev stopile v veljavo nove podpore za nezaposlene in nov način podpiranja.

Ta uredba je bila uveljavljena in zakonjena brez predhodnega zaslišanja delavskih zbornic in tudi centralni odbor javnih borz dela ni mogel pred njenim uveljavljanjem povedati svojega mnenja. Njene dobre in slabe strani se bodo pokazale sedaj v izvajanju.

Iz centralne pisarne borz dela je izšla objava, katero spodaj prinašamo in iz katere so razvidne nove podpore, kdo je do podpore upravičen in ves način podpiranja.

Delavce opozarjamo, da si ta navodila dobro spravijo, da bodo na ta način vedeli, kakšne so njihove pravice in dolžnosti pri borzi dela glede podpor.

Organizacijam priporočamo, da si nabavijo tozadevno uredbo, katero lahko naroče v tiskarni »Merkur« v Ljubljani ali v knjigarni Bamberg v Ljubljani. **One organizacije, ki bi želele razlago te uredbe in se seznaniti z njenimi dobrimi in slabimi stranmi, naj prirede v jeseni ali pozimi predavanja. O uredbi bo predaval sodr. Jakomin in se je v to svrhu obrniti na Strokovno komisijo.**

OBJAVA.

Sistem podpore za brezposelne z dne 1. julija 1938 pri upravljanju posredovanja dela (javnih borzah dela).

1. julija t. l. stopajo v veljavo nove odredbe o podporah, ki so določene z Uredbo o preskrbi nezaposlenih delavcev z dne 25. novembra 1937. Te odredbe se v mnogem razlikujejo od odredb, katerim preneha veljavnost s 30. junijem 1938. Da se izognemo nepotrebnim nesporazumom in zmotam, ki bi mogle nastati z ukinitvijo sedanjih predpisov, navajamo važnejše odredbe, katere so veljavne za redno podporo po novi Uredbi. Toda za vse one prošnje za brezposelno podporo, ki so vložene do 30. junija 1938., velja postopek predpisan v prvem odstavku § 147 Uredbe o preskrbi brezposelnih delavcev z dne 25. novembra 1937., dokler ni izčrpana pravica do podpore odnosno do prenehanja brezposelnosti.

Pravica na redno podporo.

Pravico na redno podporo se dobi predvsem na podlagi članstva pri Uradu za zavarovanje delavcev. Vpošteva se članstvo poslednjih 737 dni, računajoč od dneva prijave brezposelnosti. Ta rok od 737 dni se imenuje **obračunski čas**. Nihče ne more dobiti redne podpore ako ni bil v obračunskem času član delavskega zavarovanja (konkretno: Urada za zavarovanja delavcev) najmanj 200 prispevnih dni.

Na primer:

Ako se je delavec prijavil pri javni borzi dela kot brezposeln 1. julija 1938, je njegov obračunski čas, čas od 24. junija 1936 do 30. junija 1938. Ako je v tem času bil član Urada za zavarovanje delavcev najmanj 200 prispevnih dni, tedaj bo imel pravico na redno podporo. Po tem takem zavisi pravica na redno podporo od števila prispevnih dni.

Kot prispevni dnevi morejo se računati samo oni dnevi, za katere se predpisujejo prispevki za borzo dela. Tako n. pr. v mesecu maju 1938 je bilo 26 prispevnih dni, ker se 5 dni, na katere je padla nedelja, ne morejo računati kot prispevni dnevi, ker za te dni prispevek ni predpisan.

Prispevki se tudi ne predpisujejo za one dni, ob katerih delavec prejema hranarino ali rento za zdravljenje, a delavke-članice porodniško podporo. Ti dnevi se ne morejo všteti v prispevne dni. **Obračunski čas se poveča za toliko dni, za kolikor je delavec prejemal hranarino, zdravniško rento ali porodniško podporo.** Da ostanemo pri navedenem pri-

meru. Recimo, da je delavec, kateri se je prijavil 1. julija 1938, prejemal hranarino, 2., 3., 4. in 5. februarja 1938. V tem slučaju se bo njegov obračunski čas povečal za 4 dni in se mu bo preiskalo članstvo od 20. junija 1936 do 1. julija 1938. Če je izpolnil 200 prispevnih dni, bo mogel prejemati redno podporo.

Trajanje podpore.

Trajanje podpore je odvisno od trajanja članstva. Za vsakih 200 prispevnih dni se daje 4 tedne podpore. (Ako je delavec vplačal 599 dni, se mu ta podpora izplačuje 8 tednov).

Rok za pridobitev pravice na podporo.

Delavec, ki se je prijavil borzi dela kot brezposeln, more prejemati podporo šele 14 dni od dneva prijave, delavci z začasnim poklicem pa mesec dni od dneva prijave brezposelnosti. Podpora se bo izplačevala sedemdnevno ali štirinajstdnevno za nazaj.

Višina podpore.

Višina podpore je odvisna od meznega razreda in družinskega stanja. Družinski dodatek za ženo se ne more prejemati kot do sedaj. Družinski dodatek more dobiti samo oni delavec, kateri ima enega ali več nepreskrbljenih otrok mlajših od 14 let, ako pa se ta otrok šola, tedaj do 18 let starosti.

Višina podpore po meznih razredih je naslednja:

III.—VIII. razr. osebna podpora din 60.—, podpora z druž. dodatkom din 70.—.

IX., X. in XI. razr. osebna podpora din 90.—, podpora z druž. dodatkom din 110.—.

XII. razr. osebna podpora din 120.—, podpora z druž. dodatkom din 150.—.

Kot mezni razred se vzame najnižji razred, v katerem je bil delavec zavarovan poslednjih 75 dni. Toda če v tem najnižjem razredu ni bil zavarovan več kot 25 dni, velja naslednji mezni razred.

Ako delavec ne izčrpa vse redne podpore, ampak se zopet zaposli, tedaj ohrani pravico na še neizčrpani del, ako ponovno izgubi delo, v roku od leta dni, računajoč od dneva, ko je prejel poslednji obrok podpore. To prejetje ne zadeva pravice na novo redno podporo, ako bi jo delavec med tem dobil.

Začasni (sezonski) delavci.

Ako se sezonski delavci, ki so brez posla, javijo za redno podporo v toku sezone dela, tedaj imajo iste pravice kot drugi delavci. Sezonski delavci, kateri se javijo borzi dela dokler traja »mrtva sezona«, morejo dobiti redno podporo samo tedaj, ako dokažejo, da v poslednji sezoni dela niso bili zaposleni polne štiri mesece. Ako je n. pr. sezonski zidar delal v sezoni dela tri mesece, more dobiti podporo tudi v »mrtvi sezoni«. Njegova podpora se odmeri tako, da se obračunski čas ne računa od dneva prijave brezposelnosti, temveč leto dni pred tem dnem. V tem slučaju se jim vzame kot obračunski čas razdobje od 13 do 36 mesecev, računajoč od dneva prijave brezposelnosti. Ako so v tem razdobju imeli 200 prispevnih dni, bodo mogli prejeti redno podporo.

Kot sezonski delavci se smatrajo poljedelski, gozdarski, opekarski delavci, delavci v tvornicah sladkorja, cementa, tobaka in v rudarstvu, dalje delavci zaposleni pri žganju oglja, v tujskem prometu, nakladanju in razkladanju na kopnem in na morju, v hišnem obrtu in slično, ako se vidi iz prijave zavarovanja, da se delo skozi leta vrši sezonsko ali s presledki.

Predpisovanje bližjih pogojev za sezonske delavce je prepuščeno Centralnemu odboru za posredovanje dela in upravnim odborom javnih borz dela.

Iz pisarne Osrednje uprave za posredovanje dela, Beograd, št. 889 od 23. junija 1938.

STROKOVNI VESTNIK

SPLOŠNA DELAVSKA STROKOVNA ZVEZA

Velik uspeh S. D. S. Z. J. pri meznem gibanju v tovarni gumijevih izdelkov »Semperit« v Kranju

Dne 27. julija je bilo mezdno gibanje za delavstvo tovarne »Semperit« zaključeno. Razprava se je vršila v tovarni in so se podjetje in Splošna delavska strokovna zveza Jugoslavije sami sporazumeli. Razpravi so prisostvovali:

Za podjetje ravnatelj g. dr. Rogan, obratovodja g. ing. Papež, g. ing. Miklavčič in g. Košnik. Za delavstvo: Jakomin Lovro za organizacijo in delavski obratni zaupniki: Kerč Franc, Franko Anton, Skofic Ivana, Toplak Stanislav in Bizjak Josip.

Razprava je trajala od 9. ure zjutraj do 7. ure zvečer, nakar je bil podpisan sporazum, ki ureja novi mezdni del obstoječe kolektivne pogodbe.

Mezde in druge ugodnosti tega sporazuma so:

Minimalne urne mezde za pomožne delavce
stara mezda po polletni zaposlitvi din 2.75
nova mezda po polletni zaposlitvi din 3.—
povišek 9.1% = din 0.25

Minimalne urne mezde delavk v gumijevi stroki

stara mezda za kvalific. delavke po dveletni zaposlitvi din 3.—
nova mezda za kvalific. delavke že po polletni zaposlitvi:

kategorija	1	2	3	4
	3.75	3.65	3.40	3.30
povišek	0.75	0.65	0.40	0.30
v %	25	21	13	10

v akordu še 15% pribitek in znesne urna mezda:

kategorija	1	2	3	4
	3.75	3.65	3.40	3.30
+ 15%	—56	—54	—51	—49
	4.31	4.19	3.91	3.79

Poleg povišanja mezd so še sledeče ugodnosti.

Sedaj so delavke po težini in vrsti dela uvrščene v mezdne kategorije. Po načelu, za težje in odgovornejše delo, večja plača.

Minimalne urne mezde za mladoletne pomožne delavce

stara mezda do pol leta zaposlitve din 2.50
nova mezda do pol leta zaposlitve din 2.75

povišek 10% = din 0.25
stara mezda po polletni zaposlitvi din 3.—
nova mezda po polletni zaposlitvi din 3.25

povišek 8.3% = din 0.25

Minimalne urne mezde za pomožne delavce

stara mezda do pol leta zaposlitve din 4.—
stara mezda po polletni zaposlitvi din 4.50
Nova mezda kakor doslej. Po dveletni zaposlitvi din 5.—, povisek napram stari mezdi za din 0.50 ali 11%. Doslej je bila za pomožne delavce največja mezda din 4.50 na uro. Poleg tega imajo dvorišni delavci prednost za zaposlitev pri gumiji.

Minimalne urne mezde delavcev v gumijevi stroki

stara mezda za izučene po 2 letni izučitvi 5.50—6.50
nova mezda za izučene že po polletni zaposlitvi v

kategorija	1	2	3	4
pov. din 1, 15%	7.50	6.—	5.75	5.50
v akordu + 15%	1.12	0.90	0.86	0.82
	8.62	6.90	6.61	6.32

Nadaljnja ugodnost je, da prejema delavec mezdo po navedenih kategorijah takoj čez pol leta zaposlitve, preje pa šele čez dve leti. Preje so prejemali od 5 do 1 din na uro in se ni vedelo kdaj in kdo mora dobiti več kakor 5.50 na uro. Sedaj pa so delavci razdeljeni v kategorije po načelu, za težje in odgovornejše delo, večja plača.

Mladoletni delavci pod 18 let prejema 20% manj, to je:

kategorija	1	2	3	4
	6.—	4.80	4.60	4.40
akord + 15%	0.90	0.72	0.69	0.66
	6.90	5.52	5.29	5.06

Pri teh mladoletnih delavcih se lahko bežeži to kot veliko pridobitev, ker po drugih podjetjih ne plačajo mladoletnih več kakor po minimalni mezdi.

Plače profesionistov

Plače so v glavnem kakor preje. Novo je, da se profesionistu takoj po polletni zaposlitvi poviša plača od 4.50 na 4.75 din na uro (po starem se je povišalo šele čez 2 leti).

Po dveletni zaposlitvi so prejemali profesionisti po stari plači od din 5.50 do 6.—, po novem pa so razdeljeni v kategorije in prejemajo po 2 letni zaposlitvi:

kategorija	1	2	3	4
	6.75	6.25	6.—	5.50
povišek	0.75	0.25	0.00	0.00

kar znesne 12.5%

Važno je tudi to, da se bodo v slučaju, da se ena ali druga vrsta dela, ali novo nastalo delo, še ni uvrstilo v kategorije, sporazumeli obratni zaupniki in vodstvo podjetja, v katero kategorijo se delo uvrsti.

Zelo velik moralen in tudi materialen uspeh so plačani dopusti, ki jih bo prejemalo vse delavstvo, ki je nad dve leti v podjetju zaposleno in sicer letno po tri dni. Zastopniki delavstva so postavili predlog, da se da onim delavcem, ki so nad 10 do 15 let zaposleni večji dopust in sicer vsaj po en

teden. Ravnateljstvo podjetja temu ni bilo nasprotno, ni pa zato imelo pooblastila. Predloženo bo v rešitev upravnemu svetu.

Nadaljnja važna pridobitev je, da se je s pogodbo izboljšal obrtni zakon § 239, točka 9, ki pravi, da sme delodajalec delavca brez odpovedi odpustiti, če je več kakor 4 tedne bolan. Doseženo je, da podjetje v splošnem bolnih ne bo odpuščalo, zlasti pa ne onih, ki so v gumijevi stroki nad 2 leti zaposleni, pa če bi tudi bil več kakor 4 tedne bolan.

V bodoče se bo praznoval tudi 1. maj, ki s staro kolektivno pogodbo ni bil uveljavljen.

Prav tako je važna določba dodatka h kolektivni pogodbi, ki pravi, da ostanejo tudi nadalje v veljavi vse do sedaj izvajane in nezapisane pravice delavcev. Tu bi lahko našli več takih pravic. Omenjamo le nekatere: četrtturne plačane pavze med delom za malice, 5 minut za umivanje itd.

Ostale določbe prejšnje kolektivne pogodbe z dne 23. marca 1935 pa ostanejo nadalje v veljavi.

Naglasimo zlasti ono določbo kolektivne pogodbe, ki predvideva, da mora delavec v akordu pri srednje kvalificiranem delu zaslužiti 15 odst., pri težjih delovnih pogojih in posebni pridnosti, pa tudi nad 15 odst. več, kakor znaša njegova minimalna urna mezda. V vsakem primeru pa je delavcu zgoraj navedena minimalna urna mezda zadržana, to je, če delavec pri akordu zasluži pod minimalno mezdo, mu podjetje v vsakem primeru razliko doplača.

Poleg cele vrste že letos zaključenih meznih gibanj, je to med najpomembnejšimi. **Zopet eno podjetje več, ki prizna delavstvu plačane dopuste.** Mi se z našimi uspehi ne hvalimo. Rezultati dela Splošne del. strok. zveze so njenemu članstvu v ponos, drugim organizacijam pa služijo za vzgled. Delavstvo te tovarne ve kaj je prava organizacija. Letno bodo zaslužili 600.000 do 700.000 din več! Priznanje gre delavskim obratnim in organizacijskim zaupnikom, priznanje pa tudi obratnemu vodstvu tovarne, ki ima razumevanje za socialne potrebe svojega delavstva. Gotovo se zaveda, da je dobro plačan in zadovoljen delavec največja garancija za napredek podjetja in mirno sožitje.

Delavska zbornica naj sestavi pregled vseh podjetij, kjer so že uveljavljeni plačani dopusti in predloži ministrstvu socialne politike predlog, da se že vendar z zakonom uveljavijo plačani dopusti za vse delavstvo.

POLOŽAJ DELAVSTVA ZAPOSLENEGA V VEŠKI PAPIRNICI

postaja z dneva v dan bolj kritičen in če bo šel razvoj tem potom naprej, se bo položaj delavstva tudi tako poslabšal, da bo obupen, saj se je začelo praznovati že z nastopom meseca marca in se praznuje po tri, štiri in še več dni v tednu. Posamezni izdelki pa počivajo tudi po štirinajst dni skupaj, delavstvo pa ostaja doma na brezplačnem dopustu čakajoč boljših dni in nihče ne vpraša, da li ima delavec še kosček kruha, da nasiti z njim lačne otroke. Nihče ne vpraša ali bo moglo delavstvo samo to težo krize prenesti ter ali bo v stanu še prijeti za delo, kadar se povrnejo (?) boljše časi?

V nedeljo 31. julija 1938 so sklicale v podjetju obstoječe organizacije zborovanje vsega delavstva. Na tem zborovanju je bil obrazložen delavstvu položaj tak kakršen je, ter povedano, da še ni nobenih izgledov izboljšanja. Obljubljaja se sicer, da se bo položaj izboljšal na jesen, oktobra ali novembra meseca, vendar pa delavstvo tem obljubam ne verjame mnogo, ker je že davno znano, da je na zimo za delavstvo položaj slabši kot med letom, ker trgovci zaključujejo svoje letno poslovanje in gledajo, da imajo čim manjše zaloge blaga v skladiščih.

Na tem zborovanju je tudi delavstvo izneslo zahtevo po čim bolj enakomerni zaposlitvi vsega delavstva, kar se z dobro voljo tehničnega vodstva da urediti brez škode za kvalitativni izpadek izdelka. Nadalje je bila izneščena s strani delavstva zahteva po odškodnini za zamujene šilhte ter da se ta zahteva pisмено predloži vodstvu podjetja, katero zastopa enotno vse delavstvo.

Ta zahteva se je predložila vodstvu podjetja že v torek, dne 2. avgusta 1938 in je bila deputacija tudi sprejeta pri ravnatelju. Po predloženju delavskega položaja je ravnateljstvo tudi obljubilo, da jemlje stvar resno na znanje ter bo tudi ugotovilo izgubo na zaslužku, nakar bo predložilo upravi družbe, da določi višino odškodnine. Obljube so bile sicer še nekam zadovoljive ali od obljub do dejani je pa še mnogo in izkušnje so nas izučile, da se obljube izpolnijo le, če stoji v ozadju močno in v enotnosti strnjeno delavstvo.

Zato sodelavci in sodelavke, ne stojte ob strani in ne glejte samo na druge. Ne čakajte, da drugi izvršijo delo, ki je tudi vaše in če eden ali dva ne moreta izvršiti vsega dela v času, ko bi ga moglo izvršiti več ali vse delavstvo, ga zato ne glejte postrani, ampak naj vsak po svojih sposobnostih prime za delo in pomaga ustvarjati boljše bodočnost. Naj vam ne bo tosamu naloga, pač pa sveta dolžnost. Zato na delo vsi, ker resni so časi. **Gaber.**

TUDI V PIVOVARNI »UNION« V LJUBLJANI GIBANJE USPEŠNO ZAKLJUČENO

O zahtevah pivovarniškega delavstva, ki so bile predložene podjetju 30. maja t. l., je bil po treh razpravah dosežen sporazum in sicer dobe vsi v pivovarni zaposleni delavci za 4 poletne sezonske mesece, to je za

junij, julij, avgust in september posebno mesečno doklado in sicer z

- dnevno plačo 49,50 doklada 180.—
- dnevno plačo 40,60 doklada 150.—
- dnevno plačo 38,85 doklada 150.—
- dnevno plačo 36,10 doklada 135.—
- dnevno plačo 33,10 doklada 120.—
- dnevno plačo 24.— doklada 90.—

Dosežena je tudi nova točka k obstoječi kolektivni pogodbi. Na podlagi te določbe bodo delavski obratni zaupniki soodločevali pri odpustih delavstva. Uveljavljeno je tudi načelo, da pridejo pri odpustih vsled pomankanja dela v poštev najprej oni, ki so delo zadnji nastopili. S tem je zopet uveljavljena ona pravica starejših delavcev, ki so jo predlansko leto izgubili.

Delavce pivovarne »Union« pozivamo, da se vsi oklenejo zopet organizacije Splošne delavske strokovne zveze.

RUDARJI

DELOVNE RAZMERE V RUDNIKIH

Zaposlitev naših rudarjev je letos popolna. Lahko trdimo, da celo večja, kakor v letu 1929. Šihtov je torej dovolj. Vprašanje je le, če rudar s temi šihiti tudi dovolj zasluži za preživljanje sebe in družine. To vprašanje pa je ostalo nerešeno radi porasta draginje v tekočem letu. To smo povedali že v našem časopisju kolikor smo mogli in povedali smo tudi onim, ki nosijo za to odgovornost. Zato se danes na tem mestu s tem vprašanjem ne bomo bavili.

Naš namen je danes, kakšne da so delovne razmere v naših rudnikih. Pri tej ugotovitvi pridejo v poštev predvsem trije činitelji. Prvič, ureditev jame in izvršba del po rudarsko poliojskih predpisih; drugič, eventualni priganjaški sitem in tretjič pa nezavednost ali neaktivnost rudarjev samih.

K prvemu lahko ugotovimo, da s veže s tretjim. Ker kje so zavedni rudarji, tam se dela po predpisih, ki služijo za varnost zdravja in življenja rudarjev. Vendar ravno tu se največ greši in ravno to je kar nam sili pero v roko. Najprvo kar moramo pri tem ugotoviti je to, da je naš rudar za delo zelo priden. Če bi bil še za varnost svojega življenja tako skrben, potem bi bilo mnogo manj nesreč in rudarji bi lahko še več zaslužili. Če govorimo o drugem činitelju »o priganjaškem sistemu« potem moramo zopet povedati, da obstoja samo v toliko in tam, kjer so rudarji nezavedni in neorganizirani. Vse je torej odvisno od rudarjev samih.

In ravno v sedanjih dobrih konjunkturah, za katero ne vemo kako dolgo bo še trajala, izgleda, da so rudniki postali kakor loterija, v katero stavijo podjetniki in delavstvo. Ob takih prilikah, ko se gre dojetjem za visoke dobičke, a rudarjem pa za šihite in vozičke, se rado pozablja na pravilnost in varnost dela. To velja predvsem za izvozne proge in razna vdokopna in zasipna dela. Danes je večina jam v takem stanju, da če bi se jih res temeljito pregledalo, menda niti ene ne bi bilo, da ne bi dotični podjetnik prejel ukor ali pa kazen. No in kjer ni tožnika, tudi ni sodnika.

Zato so pa delovne in varnostne razmere v naših rudnikih take, da je le še čudež, da se še več nesreč ne zgodi, kakor se jih je že. Ne bomo na tem mestu o podrobnosti posameznih slučajev razpravljali, ker to dela i nše bo vodstvo Zveze rudarjev Jugoslavije na tozadevnih zborovanjih in prijavah na rudarsko oblast.

Če smo smatrali za potrebno, da to javno povemo, smo to storili radi tega, da opozorimo rudarsko oblast na jačji nadzor posameznih rudnikov; drugič, da uprave rudnikov izvedo, da vidimo tudi tam, kjer mislijo da ne vidimo in tretjič pa, da opozorimo s tem rudarje, da polagajo več pažnje za varnost njih zdravja in življenja, kakor pa na porivanje vozičkov z asom (hrbtom) po slabih progah, čeprav jama ni »Salon«.

Rudarji, mi Vam kličemo: **Več zavednosti in več organizacije!**

RUDARJEM, ČLANOM Z. R. J. NE VSEM, TEMVEČ TISTIM, KI SE JIH TIČE

Zavedajte se, da tisti ne more biti zaveden član svoje organizacije, kateri se ne udeležuje organizacijskih zborovanj, sestankov in drugih priredb.

Zavedajte se, da tisti ne more biti pravi bojevnik za delavske pravice, kateri eno govori, a dela drugo.

Zavedajte se, da je tisti slab član, kateri ni v tistem plačilnem razredu, kamor po zaslužku spada, ali pa da zabavlja na blagajnika ali podblagajnika, ko pride po pri-speyke.

Vodstvo.

LESNI DELAVCI

LJUBLJANSKI MIZARJI V BORBI ZA KOLEKTIVNO POGODBO

Podružnica ljubljanskih mizarjev je predložila Udruženju mizarjskih mojstrov spomenico za povišanje mezd, ki so po stari kolektivni pogodbi zajamčene. Mojstri se niti niso hoteli odzvati razpravi, ki jo je sklicala Delavska zbornica. Organizacija se je potem poslužila uredbe o sklepanju kolektivnih pogodb. Mestno poglavarstvo je razpravo razpisalo in se je tudi udruženje odzvalo. Mojstri zelo tarnajo, da jim gre slabo, da imajo delavnice, odnosno delavstvo le zgolj iz socialnega čuta. Od organizacije zahtevajo, da jim preskrbi carinski zid, češ, da okolica preveč konkurira itd.

Organizacija je sklicala zborovanje, ki je bilo prav dobro obiskano. Tu je centralni tajnik s. Bricelj obrazložil potek pogajanj, orisal bedno sliko mizarškega delavstva v Ljubljani in okolici. Nekatere delavnice so v takem stanju, da bi jih morala nadzorna oblast že davno zapreti. So taki slučaji, da mora delavec delati tako dolgo, da se pri delu zgrudi.

Vsi mojstri žive od same izgube, če pa malo pogledamo, pa vidimo, da oni, ki so na razpravi slikali bedo mizarjskih mojstrov, da ni tako. Še pred nekaj leti pomočnik, ima sedaj lastno hišo, delavnico, no, in ker živimo z duhom napredka, tudi avto. In ravno pri takem mojstru se zahteva storitev kot nikjer. Trdijo celo, da jim pomočniki delajo škodo, da o vajencih niti ne govorimo.

Na razpravi so trdili, da je plača din 3 na uro primerna za Ljubljano. Tudi upoštevajo zahtevo delavstva, vendar pa, ker delajo z izgubo, niso v stanu povišati plač, odnosno ugoditi delavskim zahtevam. Druga razprava se še ni vršila, ter ne vemo, če se bodo kaj premislili. Delavstvo bo svoje zahteve branilo in jih znalo uveljaviti. ozivamo vse lesne delavce, da se oklenejo svoje organizacije ter se združeno borimo proti izkoriščevalcem in hijenam v človeški podobi.

LESNI DELAVCI V ŠT. VIDU.

Mizarjski pomočniki v Št. Vidu so imeli skupno zborovanje v Kratkyjevem salonu. Udeležba je bila dobra kljub pozni uri. Na zborovanju se je prikazalo bedno sliko mizarškega delavstva po delavnicah. Prav posebno sedaj pred razstavo se je delalo na vse pretege, da so mogli gg. mojstri postaviti izdelke na razstavo, ki je v šentviški šoli.

Na zborovanju sta poročala: za zvezo lesnih delavcev centralni tajnik s. Bricelj, za JSZ pa Pestotnik. Oba govornika sta orisala pomen organiziranega delavstva ter njega uspehe. Apelirala sta na solidarnost in enotnost delavstva. Le žal, da se delavstvo vse premalo zaveđa lastne moči. Tudi mizarško delavstvo v Št. Vidu zahteva, da se uredijo delovne razmere s kolektivno pogodbo. Za to je pripravljeno, da tudi to zahtevo izvojuje. Le naprej brez bojazni!

Podružnico lesnih delavcev na Duplici je zapustil agilni mlad sodrug Semeja Franc, ki je bil marljiv tajnik naše podružnice. Odšel je v Škofjo Loko v službo za šoferja. Lesni delavci na Duplici mu želimo na novem mestu najboljši uspehe ter smo prepričani, da bo ostal zvest našim idejam tudi nadalje. Odbor.

Poročil se je sodrug Sušnik Anton, zvest pobornik naše strokovne organizacije ter si izbral družico za nadaljnjo življenjsko pot. Vse naše članstvo želi mlademu paru sodružno zadovoljstvo.

ZAHVALA

Žun Ivan se zahvaljuje podružnici na Duplici, kakor tudi centralni upravi v Ljubljani za prejeto podporo ob njegovih dolgi boleznih.

Vsem sodružna zahvala!

Žun Ivan.

KOVINARJI

ZAHVALA

Vsem, ki ste spremili na zadnji poti in obdarovali s cvetjem in vencih mojo hčer Heleno Podboršek, se najlepše zahvaljujem.

Posebno hvalo sem dolžna njenim sodelavkam in sodelavcem, ki so ji krajšali njene zadnje trenutke življenja. Prijetno dolžnost si štejem, da se moram zahvaliti p. n. vodstvu tovarne »Saturnus«, kjer je bila uslužbena, za podporo v boleznih in krasen venec.

Za ganljivi nagrobni govor ss. Dovč A. in Popler F., ki bo ostal meni in vsem somišljenikom v trajnem spominu, se najiskrenejše zahvaljujem.

Franciška Podboršek, mati in ostala žalujoča rodbina.

MONOPOLCI

DNE 29. JUNIJA 1938

si je izbojevalo organizirano monopolsko delavstvo zadnjega od treh pravilnikov, to je: »Pravilnik o plačah«, za katerega izboljšanje se je vodila borba skoro celih 10 let.

Preglejmo malo delo nazaj. Leta 1928 v novembru je izšel dosedanji pravilnik, ki je bil mnogo slabši kot takratni in takrat so nam vsem — razen I. kategoriji po 3 letih in II. kategoriji po 5 letih stalnosti — tudi sezonskim vzeli plačane praznike.

Kaj pa, ko bi »Slovenec« in »Slovenski delavec« mesto, da napadata legalno delo našega saveza, rajši ugotovila, kdo je takrit sprejel dosedanji pravilnik. Mi smo mišljenja, da je dolžnost vsakega človeka, da svojo pogreško popravi, če jo uvidi, ker jo mi nismo zagrešili, torej ni bila to naša krivda, toliko na znanje in v odgovor na vaše hvalospeve in izzivanja.

Mi priznamo, kar je treba in to je, da bi se takrat ravnotako lahko izdalo tak pravilnik kot sedaj, ko je uvidel ministrski predsednik g. dr. Stojadinović, da imamo monopolski delavci kuljiško plačo z ozirom na visoke dobičke.

Priznamo mu, da je po besedah g. gen. direktorja Mon. Uprave dovolil kredit od 20 milijonov dinarjev za izdajanje tega pravilnika. Vprašamo pa se, zakaj se ni to napravilo že l. 1928, ko se je izdal prejšnji pravilnik? Gotovo bosta »Slovenec« in »Slovenski delavec« to ugotovila, če ne, bomo prisiljeni to storiti mi — ker večno ne bomo tiho na njihova izzivanja.

Leta 1932. se je ustanovila naša organizacija vsled dvakratnega znižanja plač in istega leta vstopila v sklop Saveza monopolskih delavcev v Beogradu, kajti, kjer je poslodavec, mora biti tudi centrala, da se lahko vrše vsak moment intervencije. Na prvem kongresu smo že izvedeli za prvi uspeh — to je povrnitev 10%, toda žal samo sezonskemu delavstvu. To je rodilo

obilo preprirov in še večjo neslogo po tovarni. Krivi nismo bili mi — pač pa taki predpisi.

Potem smo prejeli prvi osnutek »Pravilnika v plačah« dne 29. marca 1936, ko smo ga prečitali zbranemu članstvu na sestanku, se je skoro soglasno izreklo proti njemu. In to z vso pravico, kajti na plačane praznike bi se čakalo še dalj, a III. in IV. kategorije bi sploh ne imele plačanih praznikov, dalje še mnoge točke ali poglejmo glavno — plače.

Stopnja:	Službena leta:	Brutto plače na dan v kategoriji:			
		I.	II.	III.	IV.
1.	do dovršenega 5 leta stalnosti	36.—	30.—	26.—	24.—
2.	" " 10 " "	37.—	31.—	27.—	25.—
3.	" " 15 " "	38.—	32.—	28.—	26.—
4.	" " 20 " "	39.—	33.—	29.—	27.—
5.	" " 25 " "	40.—	34.—	30.—	28.—
6.	" " 30 " "	41.—	35.—	31.—	29.—
7.	" " 35 " "	42.—	36.—	32.—	30.—

Stopnja:	Službena leta:	Doseženo v novem pravilniku: Brutto plače na dan v kategoriji:			
		I. a	I. b	II.	III
1.	do dovršenega 5 leta stalnosti	49.—	47.—	36.—	33.—
2.	" " 10 " "	54.—	52.—	41.—	35.—
3.	" " 15 " "	60.—	58.—	45.—	37.—
4.	" " 20 " "	65.—	63.—	49.—	39.—
5.	" " 25 " "	66.—	64.—	51.—	41.—
6.	" " 30 " "	67.—	65.—	52.—	42.—
7.	" " 35 " "	68.—	66.—	53.—	43.—

Ali ni bilo prav, da smo se pogajali z monopolno Upravo? Saj smo vendar zrel ljudje in ni treba imeti vedno neke skrbnike, pač pa je potrebna uvidevnost tudi na drugi strani, če delavstvo nekaj zahteva mirnim putem. Vsaj zato smo ljudje, da se pogajamo — ne pa zato, da prosimo za svoje delo miloščno!

Res je še nekaj točk v vseh treh pravilnikih, katere bo potrebno še popraviti nam v korist. Zato pa apeliramo na delavstvo, da se organizira, kajti biti moramo zid, ob katerem se bo razbil vsak val poslabšanja in moči potrebujemo zato, da nas bodo merodajni upoštevali vsaj toliko kot doslej.

V tem momentu se zahvaljujemo vsemu članstvu, da je zvesto stalo na braniku svojih pravic, kateremu je lahko v čast dosežen uspeh — našemu centralnemu vodstvu Saveza monopolskih delavcev v Beo-

gradu za vse korake, katere je izvršilo v tem pogledu na merodajnih mestih, dalje Delavski zbornici v Beogradu ter Ljubljani kot delavskim zastopnikom.

Priznamo pa tudi uvidevnost merodajnih, da se da delavcu za pošteno delo tudi boljše plačilo, kot je bilo določeno leta 1929, 1931 in 1932, ker le zadovoljno delavstvo bo steber in zanesljiv član velike družine države.

»Slovenec« pa povemo, da ne bi nikdar toliko »socialisti« in tudi vaši člani »nergali«, če bi se izdal vsaj tak pravilnik kot sedaj, že leta 1928. — Na uho mu pa povemo, da je tega »nerganja« precej kriva s tem njegova bližnja okolica, kar mu pa ne zavidamo. Poznam opregovor: »Nue sej vetra — da ne boš žel vihar!«

Saj se razumemo!

TRI MILIJONE IN POL ZA TOBAČNO SKLADIŠČE

3,500.000 dinarjev bo stalo tobačno skladišče z administrativnimi in nekaterimi drugimi pomožnimi poslopi, ki ga gradi uprava državnih monopolov v Kruševcu. Skladišče bo petnadstropno in bo najlepša zgradba kar jih je do sedaj zgrajenih v tem

mestu. Dela hitro napredujejo in je pri njih zaposlenih okoli 100 delavcev.

ZAHVALA

Podpisani se zahvaljujem vsem darovalcem, kateri so prispevali pri zadnjem izplačilu podpore in mi priskočili na pomoč v moji boleznih z zneskom din 337.—

Križman Alojz.

ŽIVILCI

FAŠIZEM OGROŽA ŽIVLJENJSKI OBSTOJ

Angleški gospodarski časopis »Economist« objavlja 9. julija t. l. tabelo fašističnega gospodarstva glede porabe nekaterih

živilskih potrebščin na osebo v Italiji, Angliji in Nemčiji. Ta tabela predstavlja pregled absolutnega življenjskega standarda in padanja v preteklih letih.

Letna poraba živiljskih potrebščin prebivalstva na osebo. (Mleko in vino v litrih, ostale živiljske potrebščine v kg.)

	Povprečje		Italija		Vel. Britanija	Nemčija
	1926-30	1931-36	1935	1936	Povprečje 1934-36	Povprečje 1934-36
Vse cerealije	176,3	140,5	125,0	149,9	95,4	113,0
Pšenična moka	142,5	124,6	119,4	118,6	89,3	—
Krompir	35,4	34,8	25,8	29,6	98,8	190,0
Zelenjava in sočivje	107,8	96,8	92,2	91,1	106,0	81,4
Sladkor	9,1	7,1	7,0	6,7	41,8	21,5
Kava	0,9	0,7	0,8	0,6	0,3	2,3
Meso	18,8	16,4	16,5	16,1	63,0	52,8 ¹
Ribe	5,1	5,4	5,8	5,6	21,0	10,6
Maslo	1,1	1,1	1,2	1,1	11,5	7,5
Sir	4,6	4,8	5,1	4,3	4,3	5,6
Jajca	6,3	6,7	6,8	6,6	9,5	6,7
Mleko	33,1	33,7	34,0	32,8	88,6	122,0 ²
Vino	110,0	93,9	82,8	100,4	1,4	7,8 ³

¹ vključena tudi perutnina in kunci.
² vključena tudi vrednost smetane.
³ 1934 in 1935 so bila leta rekordne trgatve.

Skoro vsaka postavka kaže nazadovanje. Najvisilivejša številka nazadovanja je v porabi pšenične moke. Ker se vidi v »pašti« kot najcenejšega tolažilca lakote, sklepamo lahko iz tega, da pomeni to prehod med več vredne živiljske potrebščine. Toda z nazadovanjem potrošnje pšenice, z nazadovanjem še celo vrsto drugih in važnih živ-

ljenjskih potrebščin — tako zaključuje »Economist« — se mora sklepati, da je za italijansko ljudstvo nastopil padec življenjskega standarda.

To je bila prva in za dolgo dobo predvidena težka posledica fašistične gospodarske politike. Tome.

STAVBINCI

IZ MARIBORA

Povsod zadeva delavsko strokovno gibanje na raznovrstne ovire in težkoče, a toliko, kakor v Mariboru menda nikjer drugje. Tu se moramo boriti na več strani. Ne samo združeni stavbni podjetniki delujejo z vso paro proti naši stavbinski organizaciji, celo nekateri člani Narodno strokovne zveze, ki so v boljših položajih pri stavbnih podjetjih n. pr. polirji in predelavci šikanirajo člane naše organizacije in pritiskajo na delavce, da se organizirajo v NSZ.

To niso prazne fraze, ampak živa resnica. Eno sam primer: polir Hecl pri podjetju Jelenc-Slajmer vsiljuje delavcem pristopnice za NSZ. Seve kdor ne podpiše pristopnice, se polirju zameri, in ta ne bo dolgo vzdržal pri podjetju.

Lahko je izrabljati vsemogočni položaj polirja na stavbi v take svrhe. Le malokdo se upa protiviti takšnemu »svobodnemu« organiziranju, ko je od dobre volje polirja odvisen njegov košček kruha.

Odveč bi bilo naštevati vsa obrekovanja, laži in sumničjenja napram stavbinski organizaciji od strani najrazličnejših ljudi, ki so deloma bili nekaj člani in celo odborniki

naše organizacije, pa se niso mogli po svojih željah z njo okoristiti, ker so bili pravočasno odstranjeni. Tako bivši preds. podruž. Sluga, predelavec pri zgoraj imenovanemu podjetju, dalje polir Jarc pri podjetju ing. Ferluga. Polir Jarc je bil baje že leta 1922 »voditelj« stavbincev. Danes se oba prištevata k ESj in delata zanjo re-lamo.

Ne trdimo, da gre ta gonja proti nam v sporazumu z vodstvom NSZ. Saj je doslej naša podsavezna uprava s to organizacijo povsem lojalno sodelovala, čeravno slednja ni imela članstva med stavbnim delavstvom. To sodelovanje želimo tudi v bodoče. Ne na ljubo NSZ, ampak v interesu stavbnega delavstva. Zato mislimo, če ima NSZ poštene namene v korist stavbnega delavstva, bo storila vse, da dosedanje škodljivo delovanje od strani nekaterih njenih ljudi v Mariboru preneha.

Mi nismo proti temu, da se tudi stavbni delavci organizirajo v NSZ, ali da se včlanijo v JSZ. Hočemo le, da se po svoji lastni volji opredelijo za eno, drugo ali tretjo organizacijo, katera njim bolj odgovarja. Ne bomo pa dopuščali, da se jih pod grožnjo izgube zaslužka potiska v eno ali drugo

organizacijo, o kateri sami pravijo, da ne marajo vanjo.

Najvažnejše pa je, da stavbno delavstvo povsod, kjerkoli je organizirano zahteva aktivno, skupno ali enotno sodelovanje vseh delavskih strokovnih organizacij za vsakodnevne potrebe in zahteve stavbinskega delavstva, ki so za vse enake, brez ozira na ideološka gledanja. To je edina pot v boljše dni.

V RIBNICI NA POHORJU

Je dne 4. avgusta t. l. približno 270 delavcev, zaposlenih v granitolomih podjetij ing. Lenarčiča in Anton Res in drug-a stopilo v stavko. Za ta korak se je delavstvo odločilo šele, ko so propadli vsi poskusi delavske organizacije za mirno ureditev spora.

Danes kot to pišemo je peti dan stavke in je delavstvo tako trdno odločeno vztrajati v borbi, kakor prvi dan, čeprav je podjetje Lenarčič poskušalo dobiti krumirje iz vrst delavstva. Niti v enemu samemu primeru se mu to ni posrečilo.

Delavstvo na Pohorju živi v skrajni bedi. Večina delavcev je zadolžena na živilih po 1000 do 2000 in več dinarjev, ker so podjetja stalno zniževala plače. A kljub temu je podjetnik Lenarčič javno trdil, da delavci še preveč zaslužijo. Tako cinična trditve more priti samo iz ust sitega milijonarja ing. Lenarčiča.

Ni udno, da je vsa javnost na strani borega se delavstva.

PODJETJE »ALPEKO« V LJUBLJANI

Ki proizvaža cementne izdelke je dne 6. avgusta t. l. izprlo vse delavke in delavce. Delavstvo se je organiziralo v SGRJ in stavilo predloge za sklenitev kolektivne pogodbe, ker so bile razmere v podjetju silno slabe. Težko je sploh verjeti, da je v Ljubljani kaj takega mogoče. Plače so bile izpod zakon. min. mezd, tako da imajo delavke po 600 do 900 din doplačila za izterjati. O higieni sploh ne govorimo.

Podjetje se ni pred izprtem poslužilo uredbe o minimalnih mezdah čl. 15. Pričakujemo, da se je bo v tem primeru poslužila pristojna oblast in po predpisih podjetje kaznovala.

ZALOG PRI PETROVČAH

Pri Gorici gradi ljubljanska gradb. tvrdka Anton Mavrič novo cesto. Delovne razmere tega delavstva so izredno slabe. Delavstvo nima niti dobre pitne vode. Kakšna muka je to v poletni vročini na prostem, ve samo tisti, ki na tem trpi. Poleg tega ni stranišča in nobenih sanitetnih sredstev. A kolikokrat se zgodi temu ali onemu delavcu nezgoda. Delovodja Mulej sili delavce delati tudi ob nedeljah. Seveda brez zakonitih 50% pribitka. Če znaša račun ob izplačilu kake pare, torej 25, 50 ali 75 par nad dinarsko številko, ne dobi teh par delavec nikoli izplačanih. To je navadna tatvina. Sicer ne vemo še, ali je tega krivo podjetje ali delovodja Mulej. Na vsak način bomo v tem oziru napravili red.

Tudi o polirju Klemencu p. d. Stancerju iz Dolskega bi lahko marsikaj napisali. Je namreč ves v vlogi nekdanjih grajskih valpetov. Samokolnice so mu premale, krampi prelahki. Tudi uro ima posebne vrste. Zjutraj je prehitra, popoldne prekasna, ob eni zopet prehitra in zvečer gotovo za četrt ure prekasna. Smatramo, da če bi imel potrebno strokovno sposobnost, se mu ne bi bilo treba na takšen odvraten način boriti za svoj položaj pri podjetju.

Toliko za danes. Drugič po potrebi več.

ZBOROVANJE STAVBNEGA DELAVSTVA V PTUJU

Ki se je vršilo v prostorih »Vzajemnosti«, je bilo zelo pičlo obiskano. Prav nič nas ni strah to povedati. In ne samo to. Članom podružničnega odbora, ki se zborovanja niso udeležili, je treba povedati, da je njihova neaktivnost v organizacijskem delu kriva tako slabih razmer, ki vladajo v stavbni stroki v Ptuj. Zato zaslužijo javno kritiko. Isto je z odborovimi sejami. Kadar je seja, ima ta ali oni gotovo kakšne »važne« opravke, katere mora ravno tedaj opraviti.

Sodrug, tako ne more iti dalje. Zavedajte se, da Vas je članstvo organizacije zato izvolilo v podružnično upravo, ker je mislilo, da ste najboljši in najaktivnejši borci za delavske pravice. Ne zlorabljajte zaupanja delavstva, ker se to lahko maščuje nad Vami samimi.

Toliko za danes. Upajmo, da bo zadostovalo...

GORICA PRI ZALOGU-PETROVČE

Podpisani Letnar Silvester, delavec pri podjetju Anton Mavrič pri gradnji ceste, se iskreno zahvaljujem vsemu delavstvu posebno pa našemu zaupniku Dobnikar Rudolfu za dvakratno prejeto podporo, katero so delavci zbrali zame ko sem se ponesrečil.

Iskrena hvala sodrug! Družnost!
Letnar Silvester.

TEROR PRI VOLITVAH OBRATNIH ZAUPNIKOV

v podjetju Jelenc & Šlaimar v Mariboru, v katerem se je posebno odlikoval, neki zelo krščanski gospod, ki ima velik vpliv v podjetju, ki je kar odkrito grozil, da kdor ne bo volil plavo ne bo imel pri njemu dela in da so delavci organizirani lahko doma, ne pa v podjetju. Videlo se je pa le, da naše organizacije ne more trpeti, ker je prav pridno delil pristopnice za NSZ in silil delavstvo, naj se organizira. Pri tem mu je pa prav pridno pomagal neki g o s p o d, ki

je že moral dokazati, koliko je resnicoljuben v izvajanju njegovih načrtov, prav posebno se je odlikoval nad Hrvat, ki so v večini pri tem podjetju. Zraven drugi samo par cvetk iz njegovega besednjaka. »Če ne boš plave vola boš zleta. Če boš rdeča vola boš zleta. Če boš plave vola, boš pa me v zasloba v podjetja in na občini itd.« Razume se, da je delavstvo takim grožnjam podleglo, z ozirom na to, ker velika večina stavb. delavstva še danes oblega pisarne ter zaman prosi za delo in to tudi taki, ki so bili že po več let zaposleni. Sili se nam vprašanje, če ni to vse samo slučajno. Da so domačini brezposelni, ampak z gotovim namenom.

V interesu občin tako mestne kakor tudi vseh okoliških bi bilo, da bi bil v prvi vrsti zaposlen domači delavec, ki prihaja, če dela kot producent, pri vseh stvarih tudi kot konzument, tako pa če nima dela, se ga na cesti tudi ne more pustiti, da z družinami od pomanjkanja počasi kira.

GIBANJE PEČARJEV

Tudi tisti del delavstva stavbne stroke, ki je dosedaj stal izven vrst organiziranih borcev, pečarji, je v zadnjem času spoznal potrebo organiziranja v svoji razredni sindikalni organizaciji SGRJ.

Položaj pečarjev se je po letu 1930 silno poslabšal. Mezde, ki so bile pred letom 1931 višje od mezd zidarjev, so danes mnogo nižje od mezd zidarjev. Tako so celo primeri, da ima pečarski pomočnik mezdo od 2.50 din na uro. Zakaj? Moramo si to razlagati le s tem, ker se doslej niso brigali za to, da bi vodili kako akcijo potom svoje organizirane moči za zboljšanje svojega slabega ekonomskega položaja.

Danes se v pečarski stroki ne upošteva nikak socialna zakonodaja; ne plačuje se nikakih procentov za nadure in ne bolniških tednov. Tudi ostale delovne razmere so vedno slabše. Priganjaški sistem se je razvil do popolnosti v vsej barbarski surovosti.

Pečarji so spoznali, da zavisi izboljšanje teh razmer od njih samih. Zavedajoč se tega, so si tudi ustanovili svojo sekcijo pri ljubljanski podružnici Saveza Gradjevinških Radnika Jugoslavije in izvolili svoje načelstvo. Sodrug, ki so izvoljeni v upravo so tudi jamstvo, da bo sekcija pečarjev lepo uspevala in prinesla gotove uspehe k poboljšanju razmer v pečarski stroki.

Osnutek kolektivne pogodbe, sestavljen od načelstva in odobren od vseh pečarskih pomočnikov Ljubljane in okolice, je pečarskim delodajalcem že poslan. Zahteve, postavljene v tem osnutku so skromne. Toda na jasnem so si pečarji v tem, da so najugodnejšo priliko, t. j. čas, ko je stavbno delavstvo l. 1936 vodilo odprto akcijo za doseg svojih zahtev, zamudili. Vendar to ne sme ovirati delavstva v pečarski stroki, da samo oprto le na lastno organizirano silo to akcijo za doseg kolektivne pogodbe in, povišanje nizkih mezd uspešno izvede. V njih borbi lahko računajo na vsestransko pomoč ostalega stavbne delavstva v Ljubljani.

Poudariti pa moramo, da je uspeh v veliki meri odvisen od same aktivnosti pečarjev na terenu, t. j. v delavnicah in na stavbah. Sami napravite red in dosežite človeško postopanje z vami. V tem se bo odsevala vaša organizirana moč in delodajalci bodo spoznali, s kom imajo opraviti: Z delavci organiziranimi v Zvezi Stavbnih Delavcev Jugoslavije. Močan je Vaš nasprotnik in enoten, kadar gre za izkoriščanje vaših sil, neglede na svetovni nazor in politično prepričanje. Tako postopajte tudi vi! Uspeh akcije pečarskih pomočnikov za doseg kolektivne pogodbe je zagaraniran le v enotnosti in pripravljenosti na borbo vseh pečarskih pomočnikov Ljubljane in okolice.

SGRJ V KRANJU

Zborovanje, ki je bilo sklicano za 15. julij je bilo srednje obiskano. Vendar so navzoči mnogo pridobili in zapustili so zborovanje jako zadovoljni z referati ss. Tratarja in Škerbinca. Posebno poročilo s. Tratarja o kongresih URSA in Strokovne komisije je bilo sprejeto z velikim zanimanjem na znanje. Ni čudno, obravnavala so se samo vitalna vprašanja delavstva.

Naše gibanje pa raznim gospodom, kateri menda ne jemljejo preveč resno svojega podpisa na kolektivni pogodbi, nič ne poznajo jugoslovanske socialnozaščitne zakonodaje, ni prav nič všeč. N. pr. zidarski mojster Avgust Nanut si bo nabavil listo, črno seveda, kamor spadajo vsi člani naše organizacije. Če še ne ve, mu prav zaupno na uho povemo, da niso naši člani samo skoro vsi ne kvalificirani, temveč tudi kvalificirani stavbinci, vsaj v Kranju. Prodri smo celo v tvrde, kjer tudi najoptimističnejši sodrug niso imeli upanja na uspeh. Torej, pozor g. Nanut!

G. Slavec je tudi posebne vrste dobitnik. On bo namreč izplačal bolniške tedne vsem delavcem, ki ga bodo — tožili. Tudi on pripravljaja svojo črno listo. Ker pa je že več tožb na sodišču in se obetajo še druge, se izbruhov socialnega čuta tega gospoda že marsikdo več ne boji.

Pri neki drugi, tudi strogo socialni in katoliški tvrdki so dosegli delavci s pomočjo naše organizacije, da se je odpravil že marsikateri nedostatek.

Navedli bi lahko še marsikaj, toda tudi drugi imajo pravico do prostora v našem listu. Omenimo naj le še, da so ravno najbolj krščanski in seveda najbolj socialni podjetniki, ki so obenem dobri Slovenci in zadnje čase tudi pristni Jugoslovenci tisti, ki s svojim delavstvom najbolj nesocialno ravna in odtrgujejo od mezd, garantiranih s kolektivno pogodbo. Sodrug, vsaka šola

neka stane, toda presneto morajo biti nekateri delavci premožni, da imajo toliko denarja za šolnino... Blagor njim, ki to zmorejo...

Dela v naši stroki je letos še precej. Kljub temu, da je tvrdka Slavec & CCo. odpovedala nad 100 delavcem, nimamo mnogo brezposelnih, ker so večina dobili zaposlitev pri drugih podjetjih.

V podružnici imamo več jako agilnih sodrugov. Dokaz, da je pristopilo letos do 31. julija 154 članov. Zanimanje za našo Zvezo gradbenih delavcev se vedno bolj širi med stavbinci. Letos smo izvolili do sedaj 11 zaupnikov in ravnateljstvo namestnikov. Že samo z našim aktivnim delom in gibanjem, z našo navzočnostjo na tukajšnjem delovnem trgu, smo dosegli, da se je marsikaj tudi onim mlačežem izboljšalo, ki še vedno niso prišli do spoznanja, da je njihovo mesto v SGRJ in njihova dolžnost boriti se z nami vred za večji in boljši kos kruha.

SMRTNA NESREČA V KRANJU

Neskončnemu nizu nesreč, ki se dogajajo dan za dnem pri gradbenih delih in ki bi se večinoma mogle preprečiti, se je pridružila nezgoda 44letnega tesarja Antona Sočniškarija iz Vodic, kateri je bil zaposlen pri tvrdki Porenta iz Stare Loke in je delal na zgradbi tovarne g. Adamiča na Pristavi. Izpodrsnilo mu je na mokrem tramu in strmoglavil je 4 m globoko na betonsko ploščo. Podlegel je poškodbam takoj po prevozu v bolnico. — Slava žrtvi dela!

V LJUBLJANI IMAMO

med nekaterimi spoštovanja vrednimi stavbnimi podjetji, ki v glavnem upoštevajo kolektivno pogodbo in socialnovarstvena določila, tudi poseben tip stavbne tvrdke. Ta tvrdka noče poznati kolektivne pogodbe, ne delavske socialne zakonodaje. Ima tudi popolnoma svoj način izplačevanja delavcev. Ostala podjetja izdajajo delavcem pri izplačilu kuverte ali plačilne listke, iz katerih je razvidno, koliko delavec zasluži na uro in kolik je skupni zaslužek ter koliko je delavcu odtegnjenega. Podjetje Vinko Križaj iz Most, Predovičeva ul. ne izdaja delavcem nikakih plačilnih izkazov. Delavec pri podjetju Vinko Križaj ne more nikdar dokazati, da je imel to in to plačo, da mu je bilo toliko in toliko odtegnjenega od plače. Ne more nikdar reklamirati, če je pre malo dobil, ali če mu je podjetnik Vinko Križaj preveč odtegnil od zaslužka.

Najlepše pride pa sedaj. Podjetje daje delavcem v podpis (pri izplačilu) neko izjavo, s katero mora delavec potrditi, da je za čas, ki je na izjavi datiran, popolnoma izplačan in nima ničesar več tirjati od podjetja. In to mora delavec pri vsaki plači iznova podpisati.

Na izjavi nič ne stoji pisano, koliko prejme delavec plače, kakšen je njegov zaslužek in odtegljaji. On ima samo potrditi, da je »pravilno« izplačan za preteklo delovno periodo.

Razume se, da vsak delavec podpiše. Kruh je kruh, četudi se mu ga pred nosom proč odgrizne, a skorjica mu pa le še ostane.

Tako kršitev kolektivne pogodbe in delavske socialne zakonodaje je treba takoj prijaviti pristojnim oblastem. Delavstvo pa mora skupno in odločno nastopiti proti izigravanju delavskih pravic od strani podjetnika Vinka Križaja in zahtevati predpisane plačilne izkaze. Enotnost pa je le v organizaciji.

VPRAŠANJE SKRAJŠANJA DELOVNEGA ČASA JE NUJNO

V poletnih mesecih je navadno stavbna sezona najbolj razvita. Stavbni delavci kljub temu zelo težko dobijo zaposlenje, medtem ko že zaposleni delavci delajo po 10 ur ali še več dnevno. Pomanjkanje, dolg v trgovini ali na stanovanju mnogokrat prisilijo te delavce, da se ponujajo za plačilo pod tarifo kolektivne pogodbe ali se odrekajo določbam socialne zakonodaje, kar je podjetnikom zelo dobrodošlo v organizirani borbi proti stavbenemu delavstvu.

Zavedno stavbno delavstvo se zaveda, da je vprašanje skrajšanja delovnega časa za stavbno delavstvo odločilne važnosti. Čim krajši bo delovni čas, tem večje število delavstva bo zaposlenega, toliko manj priložnosti bomo dali gg. podjetnikom, da bi na račun bede nezaposlenih kovali še večje profite s tem, da bi pritiskali mezde delavcev navzdol in kršili ostale določbe kolektivne pogodbe in socialne zakonodaje.

Stavbno delavstvo je v svoji kolektivni pogodbi doseglo skrajšanje delovnega časa s takozvano angleško soboto (samo 4-5 ur tedensko). Iz gospodarskega vidika je to zelo skromna pridobitev, vendar je za delavstvo velike važnosti, česar niso prezrli podjetniki, ki so organizirali pravcato gonjo proti vsemu, kar je v zvezi z angleško soboto. Pregarjali so delavce, ki so sodelovali pri uvedbi angleške sobote. Drugi so delavcem grozili z odpustom, če ne bodo v soboto popoldne delali brez 50 odstotnega naplačila, kljub temu če je bila sobota že izglasovana. Take in podobne pritiskne je vzdržalo le dobro organizirano in složno delavstvo, ostali so pa podlegli podjetjem.

Podjetniki imajo le eno mož, s katero žal prevečkrat uspešno manevrirajo, to je, da odpuste ali grozijo delavcem z odpustom. Ta moč podjetnikom izvira samo iz naše nezavednosti, naše nesloge in ker nismo dovolj agilni v agitaciji.

Če bi bili složni kot en mož, bi mi vzeli podjetnike na črno listo in ne bi k takšnemu izkoriščevalcu šel noben delavec delati. Kaj pomeni podjetje brez delavcev? Samo delo delavcu ustvarja vse dobrine in pro-

fito, brez katerih današnja podjetja ne morejo obstojati. Profiti podjetnikov so v delavskih rokah! Tepe nas le naša lastna neumnost.

Sodrug, stavbni delavci!
Naša zahteva je: čim več je nezaposlenih, tem krajši naj bo delovni čas, da omogočimo vsakemu poštenemu delavcu sodelovanje v narodnem gospodarstvu s svojim delom in kupovanjem narodnih produktov, kar je najboljša garancija za splošno blagostanje vsega narodnega gospodarstva. Zahtevamo plače, ki bodo krile vse življenjske in kulturne potrebe delavskega razreda.

To bomo dosegli le, če bomo složni in trdno stali v svoji organizaciji, edini predstavnici stavbne delavstva Jugoslavije, ter se uspešno borili za skrajšanje delovnega časa, da bo za vse dela in kruha, da ne bo beda nezaposlenih ogrožala naših težko priborjenih pravic.

Dolžnost slehernega stavbne delavca je, da postane član svoje organizacije, obiskuje naša zborovanja, organizira vse kar spada v našo organizacijo, agitira povsod in da pove vsakemu, da je to potrebno v boju za delo in kruh nas vseh.

Stavbni delavec.

PEČARSKI POMOČNIKI, POZOR!

Podjetje »Alpeko« v Ljubljani je dne 6. t. m. izprlo vse delavstvo. Podjetje ima prevzetih več del na stavbah in zato naj bodo pečarski pomočniki solidarni z izprtim delavstvom ter naj odklonijo delo, ki je event. prevzeto od te tvrdke.

Vse stavbinsko delavstvo pa obveščamo, da bomo dostavili našim podružnicam nabiralne pole in ga prosimo, da vsakdo po možnosti priloži mal prispevek za to delavstvo. V solidarnosti je moč in uspeh!

Podružnica SGRJ v Ljubljani.

Notice

MINERALNA OLJA SO PRIMEŠAVALI ŽIVILSKIM IZDELKOM...

Svicarska »Neue Zürcher Zeitung« prinaša poročilo svojega berlinskega trgovinskega korespondenta:

Konec januarja je nemška vlada z »odredbo« prepovedala porabo mineralnih olj pri izdelavi živil. Ker je v Nemčiji akutno pomanjkanje živalske in rastlinske masti, so začele mnoge firme porabljati pri izdelovanju živil mineralna olja. Omenjena odredba pa ni imela zadostnega učinka, zato je bil naknadno objavljen uradni komentar naslednje vsebine: Mineralna olja so za človeško prehrano ne-le brez vrednosti, ampak ogrožajo s svojim močnim odvajanjskim delovanjem celo človeško zdravje. Pri uživanju večje količine sledi: odvajanje, bruhanje itd. Dognano je, da se pri zaužitju 0.5 grama parafinovega olja celo dorasli ljudje ne počutijo dobro, zato mineralna olja in snovi, ki vsebujejo mineralno olje, ne spadajo med človeško hrano ter naj se jih ne uporablja pri izdelovanju živilskih potrebščin. Vendar pa se pod vsakovrstnimi fantastičnimi imeni take vporabe priporočajo pri peki, pri mazanju modelov za peko, itd. Uradne svaritve so bile skoro zaman. Odredba jasno pravi: da življenjske potrebščine, pri katerih se je uporabljal mineralna olja ali primesi vsebujejo mineralno olje, ne smejo priti v promet... T.

PREKLICNA IZJAVA

Podpisani Sluga Alojz, zidar, Studenti, izrecno preključem svojo izjavo, v smislu katere bi g. Hrvat Lojze, strokovni tajnik SGRJ, poveril din 240.000 delavskega denarja, kot neutemeljeno in povsem nesreščno.

Sluga Alojz.

Književnost in kultura

Jurij Arh, Delavec in organizacija

Tajnik Zveze rudarjev Jugoslavije, s. Jurij Arh v Zagorju ob Savi je napisal in izdal priročno brošurico na 32 straneh, ki kratko in jedrnatno obravnava vprašanja glede bistva, opredelive in trajne načelnosti organiziranega delavstva. Brošurica je duhovni vodnik za vse delavce, ki jih utrijuje v spoznanju namenov delavskega gibanja in v zvestobi do svoje organizacije. V tem oziru je brošurica velike važnosti za vsakega zaupnika in delavca. Knjižica velja din 2.— izvod in se dobiva pri s. J. Arhu in eventualno tudi potom uprave »Delavca« v Ljubljani. — Zaupnikom in organizacijam priporočamo nabavo te knjižice.

V vsako delavsko stanovanje naš delavski tisk!